

Masterprosjekt i møbeldesign

En hånd, takk.

Av Marie Viola Fjelde

Masterprosjektet «En hånd, takk.» undersøker hvordan hjelpemidler kan utformes med både funksjon og estetikk i fokus, slik at de oppleves som en naturlig og integrert del av hjemmet. Målet er å designe hjelpemidler som mennesker ønsker å omgi seg med, ikke noe man føler behov for å skjule. Ved å utfordre dagens institusjonspregede hjelpemiddeldesign, ønsker jeg å bidra til en mer verdig, inkluderende og personlig tilnærming til hjelpemidler.

Behovet for hjelpemidler kan oppstå uventet, som følge av skade, sykdom, funksjonsnedsettelse eller aldring. Likevel bærer mange av dagens hjelpemidler preg av en ensidig vektlegging av funksjon, ofte på bekostning av det visuelle. Resultatet er hjelpemidler som ofte fremstår fremmede og malplasserte i hjemmet.

Min motivasjon for å utforske dette temaet er forankret i egne erfaringer. For tre år siden ble min mor utsatt for en bilulykke som førte til midlertidige fysiske utfordringer. Hjelpemidler som dusjstol, toalettforhøyer og krykker ble raskt en del av hjemmet vårt. Disse hjelpemidlene fylte en viktig funksjon, men minnet samtidig henne og oss om ulykken.. Selv om situasjonen var midlertidig, krevde det en stor omstilling i hjemmet og hverdagen. Opplevelsen fikk meg til å stille spørsmål ved hvordan vi forholder oss til hjelpemidler.

Tilsvarende refleksjoner dukket opp i møte med min mormor, som var helt avhengig av hjelpemidler for å opprettholde sin selvstendighet i hjemmet. Jeg husker godt hvordan disse produktene stakk seg ut i det varme, personlige hjemmet hennes, og hvordan de syntes å være i konflikt med det personlige preget i hjemmet.

NAV definerer hjelpemidler som gjenstander som skal kompensere for en funksjonssvikt og støtte mennesker i å mestre dagliglivets oppgaver. De skal bidra til å opprettholde funksjonsevne, redusere belastning og fremme selvstendighet. Dette er særlig viktig i lys av en aldrende befolkning og et økende ønske om å kunne bo hjemme så lenge som mulig. I stortingsmeldingen Fellesskap og meistring - bu trygt heime, understrekes det at gode, tilpassede omgivelser og hjelpemidler spiller en avgjørende rolle for trygghet og livskvalitet i hjemmet.

Likevel er det fortsatt et stort gap mellom behovet for funksjonelle hjelpemidler og ønsket om å bevare hjemmets karakter og identitet. Mange hjelpemidler fremstår standardiserte, upersonlige og utilpassede, med en formgivning som peker mot institusjon snarere enn hjem. Dette kan skape negative assosiasjoner og bidra til at mennesker kvier seg for å ta dem i bruk, selv om de har behov.

Gjennom arbeidet med masterprosjektet har jeg møtt mennesker i ulike aldre som er avhengige av hjelpemidler, samt pårørende. Samtalene ga innsikt i hvordan hjelpemidler påvirker selvbildet, og hvordan utseendet ofte bidrar til stigmatisering.

Da mormoren min brakk hoften, ble hun redd for å falle og begynte å støtte seg til møbler og vegger. Dette viste meg hvordan fysisk usikkerhet kan begrense hverdagen. Ifølge Helsedirektoratet (2024) er fall den vanligste skaden blant eldre. For å forstå disse utfordringene brukte jeg en alderssimuleringsdrakt som reduserte syn, hørsel og bevegelse. Øvelsene ga konkret innsikt i hvordan støttepunkter og møbler påvirker trygghetsfølelsen, og hvor avgjørende gjennomtenkt utforming er i hverdagsmiljøet.

Gjennom observasjoner på seniortrim ble det klart at mange eldre ønsker å være selvstendige, men kjenner på usikkerhet rundt hvordan alderdommen vil utvikle seg.

Jeg besøkte også et kommunalt hjelpemiddellager og observerte på sykehus og sykehjem. Mange hjelpemidler hadde et institusjonelt og medisinsk preg. Dette inspirerte meg til å utforske hvordan hjelpemidler kan utformes med samme omtanke og estetiske verdi som vanlige møbler.

Prosjektet mitt tar derfor utgangspunkt i ideen om å utvikle møbler med integrerte støttehåndtak, produkter som gir støtte når det trengs, uten å signalisere sykdom eller aldring. Målet er å skape funksjonelle, inkluderende og estetisk tiltalende møbler som kan brukes av alle, men særlig støtte dem som trenger det. Dette bidrar til å redusere stigma og gjøre hjelpemidler til en naturlig del av hjemmet.

Resultatet er møbelserien U, som fungerer som både støtte og praktisk møblement. De gir trygghet og støtte uten å se ut som tradisjonelle hjelpemidler. Konseptet er utviklet med tanke på hele livsløpet. Møblene skal være relevante og funksjonelle også ved uventede endringer som sykdom, skade eller aldring. Systemet er basert på at hjelpemidlene kan være en naturlig del av hjemmet gjennom hele livet, forberedt på uventede endringer som ulykker, alderdom eller funksjonsnedsettelse. Produktene kan distribueres via vanlige butikker (f.eks. Illums Bolighus), og det bør være mulig å få økonomisk støtte til kjøp. Eierskap til produktene fremmer emosjonell tilknytning, i motsetning til å låne hjelpemidler.

